

روژنه

خزردرگذر زمان

● ۳۸۶هزارکیلومترمربع «آب» از این کره «خاک»ی همچنان رژیم ندارد و بلا تکلیف است؛ «خزر». این دریاچه که دیگر به دریا معروف است، ابتدا بین دوکشور محصور بود و از دودهه پیش میان پنج‌کشور. پس از جنگ‌های ۱۰ساله ایران و روس که با شکست ایران همراه بود، عهدنامه معروف «ترکمنچای» به امضا رسید که براساس آن، حق کشتیرانی در خزر از ایران گرفته شد، اما سال۱۹۲۱ یعنی چهارسال پس از انقلاب اکتبر در روسیه و روی‌کارآمدن بلشویک‌ها در مسکو، «لنین» امتیازهای استعماری زمان تزارها را لغو کرد. به‌همین‌دلیل قراردادی تحت‌عنوان معاهده دوستی ایران و شوروی به امضای دوطرف رسید و حق کشتیرانی به ایران بازگشت. سال ۱۹۴۰ هم موافقت‌نامه «بازرگانی و بحریمایی» میان ایران و اتحاد جماهیر شوروی به تصویب رسید. در آن زمان دوهمسایه از سطح دریا به صورت «مشاع» استفاده می‌کردند. فروپاشی شوروی در سال۱۹۹۱، سبب شد دیگر ایران و روسیه در کرانه خزر تنها نباشند. این دریاچه در سواحل غیرایرانی خود، مانند خانه‌های کلنگی، کوبیده شد و به‌جایش خانه‌هایی با متراژهای پایین‌تر سر برآورد. «ایران» و «روسیه» قدیمی‌های محله بودند و جمهوری‌های «آذربایجان»، «قزاقستان» و «ترکمنستان» به ساکنان محل اضافه شدند. اکنون پنج‌کشور از این دریاچه سهم دارند. برای همین دیگر باید یک کنوانسیون یا رژیم تکلیف آن را تعیین کند. هرچند دوساکن قدیمی محله یعنی ایران و روسیه خواستار استفاده از سطح دریا به‌صورت مشاع بودند، اما سه‌همسایه جدید، سودایی دیگر در سر داشتند. این درحالی است که به موجب «کنوانسیون۱۹۷۸ وین، درباره جانشینی دولت‌ها» کشورهایی که از تجزیه دیگر کشورها پدید می‌آیند باید به تعهدات کشوری که از آن جدا می‌شوند، عمل کنند. آنها در ظاهر به این معاهده پایبند بودند و حتی در ۲۱دسامبر۱۹۹۱ (۱۳۳۰ رذر)، با امضای اعلامیه «آلماتا» متعهد شدند به قراردادهای شوروی با دیگر کشورها پایبند باشند. ایران هم با استناد به کنوانسیون وین و اعلامیه آلماتا، استدلال کرده کشورهای ساحلی دریای خزر تا زمانی که در مورد رژیم حقوقی این دریا به توافق نرسیده‌اند باید از قراردادهای ۱۹۲۱ و ۱۹۲۱ پیروی کنند. از طرفی برای حل مشکلات سهم‌خواهی همسایگان قدیم و جدید، کنوانسیون‌های حقوق دریاها مانند کنوانسیون۱۹۵۸ ژنو و کنوانسیون حقوق دریاهای ملل متحد که در سال ۱۹۸۲ در مونته‌گرن جاماییکا مصوب شدند، کارآمد نبود. چراکه این حوضه آبی شامل حال دریاها نمی‌شود. شرایط دریابودن، دسترسی به آب‌های آزاد به‌صورت طبیعی است، که «خزر» فاقد این شرط است.

پس از آن، اما «روسیه» به‌صورت یک‌طرفه، با دوهمسایه‌اش به مذاکره نشست و با امضای پروتکل با «قزاقستان» و «آذربایجان»، به دوکشور دیگر «تارو» زد. این سه‌کشور با وصل‌کردن دوسر

نقاط ساحلی خود، غنایم خزر را تقسیم کردند؛ ۲۷درصد سهم قزاقستان، «حدود ۱۹درصد سهم روسیه» و «حدود ۱۸درصد سهم آذربایجان».

ایران» این نوع تقسیم‌بندی را به رسمیت شناخته و در جلسات متعددی که در سطوح مختلف برای این رژیم حقوقی خزر تشکیل می‌شود، خواستار تقسیم ۲۰درصدی برای هر کشور است. اگر طبق فرمول روس‌ها قرار باشد تقسیم‌بندی صورت بگیرد، سهم ایران ۱۱/۳درصد خواهد بود، که البته ایران به‌شدت از آن ناراضی است. پس از اجلاس کشورهای ساحلی خزر که مهر۱۳۸۶ در تهران برگزار شد، کشورهای شرکت‌کننده بیانیه‌ای منتشر کردند، که بنابر آن مقرر شد سهم ایران از بیش از ۱۱/۳درصد در نظر گرفته شود، اما سخنان «منوچهر متکی»، وزیر خارجه وقت، در دی‌ماه ۱۳۸۶ در تناقض با تلاش‌های ایران برای کسب سهم بیشتر بود. او گفته بود: «عده‌ای از دشمنان ملت ایران از مدتی قبل زمزمه کرده‌اند ایران باید از دریای خزر ۵۰درصد سهم داشته باشد، در حالی که چنین چیزی نه منطقی است و نه قراردادی در این زمینه وجود داشته است. هرگز ایران قبل از پیروزی انقلاب‌اسلامی امکان جلوگیری از سهم ۱۱/۳درصدی این دریا را نداشته است. انقلاب‌اسلامی و متعاقبا تحولات شوروی سابق و ایجاد کشورهای جدید تعیین یک رژیم حقوقی را در دستور کار قرار داد.» اما چندروز بعد سخنگوی وقت وزارت خارجه سعی کرد سخنان عجیب «متکی» را بی‌اثر کند و گفت ایران از سهم ۲۰درصدی خود کوتاه نمی‌آید. موضوع رژیم حقوقی پنج‌کشور خزر، همچنان مورد مناقشه است. یک عده قایل به استفاده مشاع از سطح دریا و تقسیم بستر هستند، اما مشکل اصلی همان بستر دریا است؛ بتری سرشاز از ذخایر انرژی. از قضا کمترین ذخایر انرژی در قسمت ۱۱/۳درصدی قرار گرفته که رقیبان سعی دارند ایران را به داشتن آن قانع کنند. هرچند سران پنج‌کشور حاشیه خزر چهاردور با هم به مذاکره نشسته‌اند و ده‌هاور مذاکره در سطوح مختلف برگزار شده، اما همچنان نتوانسته‌اند برای یک تقسیم‌بندی عادلانه به توافق برسند. گرچه تا الان مشکل اصلی بستر دریا بود، اما با اخباری که از برخورد ترکمنستان با صیادان ایرانی به گوش رسید، این‌طور به نظر می‌رسد که اختلافات از بستر به سطح رسیده است.

شرق، زینب اسماعیلی: دستگیری ماهیگیرانی که قاچقشان بنزین تمام کرده بود، این توصیف یک‌فلم جنایی نیست، توصیف اتفاقی است رخ‌داده در دریای خزر. چندروستایی ماهیگیر ایرانی، حین ماهیگیری بنزین تمام می‌کنند و پلیس دریایی ترکمنستان قایق آب‌آورده آنها را مصادره و چهارماهیگیر را دستگیر می‌کند، البته این روایت سایت محلی «سرو» است.

اگرچه خبرگزاری جمهوری‌اسلامی ایران (ایرنا) روز گذشته به نقل از منابع موثق خبری خود در استان گلستان، خبر را به‌شکلی دیگر روی خروجی خود قرار داده بود. «ایرنا» نوشته: «پلیس دریایی ترکمنستان، ماهیگیران ترکمنی که ساکن روستاهای «خواجه نفس» و «چقلی» هستند را در یک عملیات غافلگیرانه در کمین خود قرار داده و به‌سمت آنان گلوله‌های جنگی شلیک کرده است.» به‌دنبال شلیک گلوله پلیس ترکمنستان «یکی از قایق‌ها غرق شد و از سرنوشت سرنشینان آن اطلاع دقیقی در دست نیست، اما براساس اظهارات شاهدان، یک‌ماهیگیر کشته‌شده و بقیه به اسارت پلیس دریایی عشق‌آباد درآمده‌اند.» ایرنا تاریخ حادثه را اواخر آذرماه اعلام کرده، درحالی‌که هیچ موضع‌گیری در این مورد تاکنون از سوی مقامات مسوول وزارت خارجه یا وزارت‌کشور در رسانه‌ها

منعکس نشده‌است، اما منابع خبری روزنامه «شرق» در استانداری گلستان، زمان وقوع این حادثه را ۱۶آبان اعلام کرده‌اند. اگر چه مقامات مسوول استان احتمال کم‌شدن ماهیگیران و نفوذ به محوطه آبی ترکمنستان را محتمل می‌دانند، اما برخی منابع از شلیک گلوله بدون اخطار قبلی سخن می‌گویند که بی‌شک اقدامی خارج از عرف دیپلماتیک و مغایر با قوانین بین‌المللی محسوب می‌شود. اطلاعات دریافتی «شرق» حاکی از این است که ماهیگیران دستگیرشده، چهارنفر بوده و دونفر از آنها برادر هستند، اما «ایرنا» گزارش داده این ماهیگیران با شش قایق عازم صید شده و حدود ۳۰۰کیلوگرم ماهی صید کرده بودند. بر این اساس تکلیف دونفر در این بین مشخص نیست. پدر یکی از صیادان با تأیید خبر دستگیری چهارصیاد به سایت محلی «سرو» گفته: «صیادان در جلسه دادگاه حسن‌قلی به چهارسال زندان محکوم شدند.» پدر یکی از ماهیگیران روایت می‌کند علت اصلی این حادثه تمام‌شدن سوخت قایق بوده و جریان آب قایق متوقف شده را به‌سمت مرز ترکمنستان برده است. بعد از ۱۵دقیقه پلیس دریایی چهارصیاد را با قایق بنزین تمام شده در آب‌های ترکمنستان دستگیر می‌کند. وی می‌گوید پلیس ترکمنستان بخشی از صید آنها را به دریا ریخته و بخشی را با خود می‌برد، پدر

نماینده بندرترکمن درگفت‌وگو با «شرق»:

جوانانی که موفق به فرار شدند ماجرا را به ما اطلاع دادند

محمّد جواد نظری‌مهر، نماینده بندرترکمن، بندر کز و ترکدوی، با تأیید بازداشت چهارماهیگیر این منطقه توسط پلیس ترکمنستان، از برخورد‌های سابقه‌دار ترکمنستان با اتباع استان گلستان خبر داد و خواستار پیگیری

و برخورد وزارت امورخارجه در رابطه با این موضوع شد. «نظری‌مهر» از وضعیت زندان‌های ترکمنستان با واژه «مخوف» یاد می‌کند و از توقیف اموال و نقص‌عضو ایرانیانی که از سوی ترکمنستان‌ها مورد برخورد قرار گرفته‌اند، خبر می‌دهد.

✎ خبر تیراندازی به صیادان استان گلستان توسط نیروهای نظامی ترکمنستان به تازگی منتشر شده است. شما در جریان جزئیات این اتفاق هستید؟

بله اخیراً تعدادی از جوانان ما که برای صیادی به دریا رفته بودند، گرفتار شده‌اند و چندنفر از همراهان این افراد که توانسته‌اند از این ماجرا نجات پیدا کنند، به ما گزارش داده‌اند. الان خانواده‌های اینها گرفتار هستند و تا جایی که به اطلاع ما رسیده اکنون از این‌جمع، چهارنفر در زندان‌های ترکمنستان هستند. بنابر اطلاعی که داریم زندان‌های آنجا هم به‌شدت مخوف است و این افراد را بسیار آزار می‌دهند.

✎ اخبار منتشرشده، حاکی از این است که در جریان تیراندازی، برخی از این ماهیگیران کشته شده‌اند. در این باره ما اطلاعاتی دارید؟ الان نمی‌توانم به‌طور دقیق درباره کشته‌شدن افراد چیزی بگویم، اما قطعاً جریانه در این اتفاق بازداشت شده‌اند و تیراندازی هم صورت گرفته است.

✎ آیا اقدام دیپلماتیکی هم در این باره صورت گرفته است؟

من موضوع را سریعاً به آقای قشقای انتقال دادم و به‌طور جدی خواستار این هستیم که وزارت امورخارجه در این ماجرا کوتاه نیاید و به‌قول‌معروف یک‌بارگوش این همسایه ناجوانمرد ما را بکشد دست از این نوع برخورد بردارد.

✎ یعنی این اتفاق سابقه داشته است؟

بله، اینجا بارها از این اتفاقات افتاده است و ما

ماهیگیران ایرانی طعمه مرزبانی ترکمنستان

عبدالله تأکید می‌کند: «هیچ‌گونه تیراندازی و درگیری انجام نشده، حتی یک گلوله هم شلیک نشده است.» افشین کردی، صیاد دیگری است که در همان قایق دستگیر شد. «مردپردی کردی»، پدر او هم در گفت‌وگو با

«سرو» می‌گوید: «ما به نمایندگی وزارت‌خارجه مراجعه کردیم و آنها به ما گفتند که پیگیری می‌کنند. این کار را چندبار انجام دادیم، اما تا این لحظه خبری نشده است.» روستاهای خواجه‌نفس و چقلی که این ماهیگیران ساکن آنها بوده‌اند، از روستاهای شهرستان ترکمن در استان گلستان هستند. ترکمنستان از همسایگان شمالی ایران است با ۷۹۹کیلومتر مرز خشکی و ۴۰۷کیلومتر مرز آبی مشترک با ایران. استان گلستان ۹۰کیلومتر مرز آبی با کشور ترکمنستان دارد. ایران از سال ۹۲ در نقطه‌فرمرزی ایران و ترکمنستان یک‌پاسگاه دریایی با نام «مختموقلی» تأسیس کرده است.

رویدادی که بی‌سابقه نیست اگرچه این خبر تازه‌ترین اتفاق در این حوضه آبریز است اما اتفاقی کم‌سابقه نیست. همان‌طور که نماینده استان روایت می‌کند، حتی سابقه تیراندازی‌ها به‌سوی ماهیگیران موجب شده تعداد معلولیت‌های جسمی در میان شهروندان این مناطق زیاد باشد.

معاون سیاسی- امنیتی استان گلستان نیز در

چندی‌پیش تعدادی زندانی از زندان‌های ترکمنستان آزاد شدند.

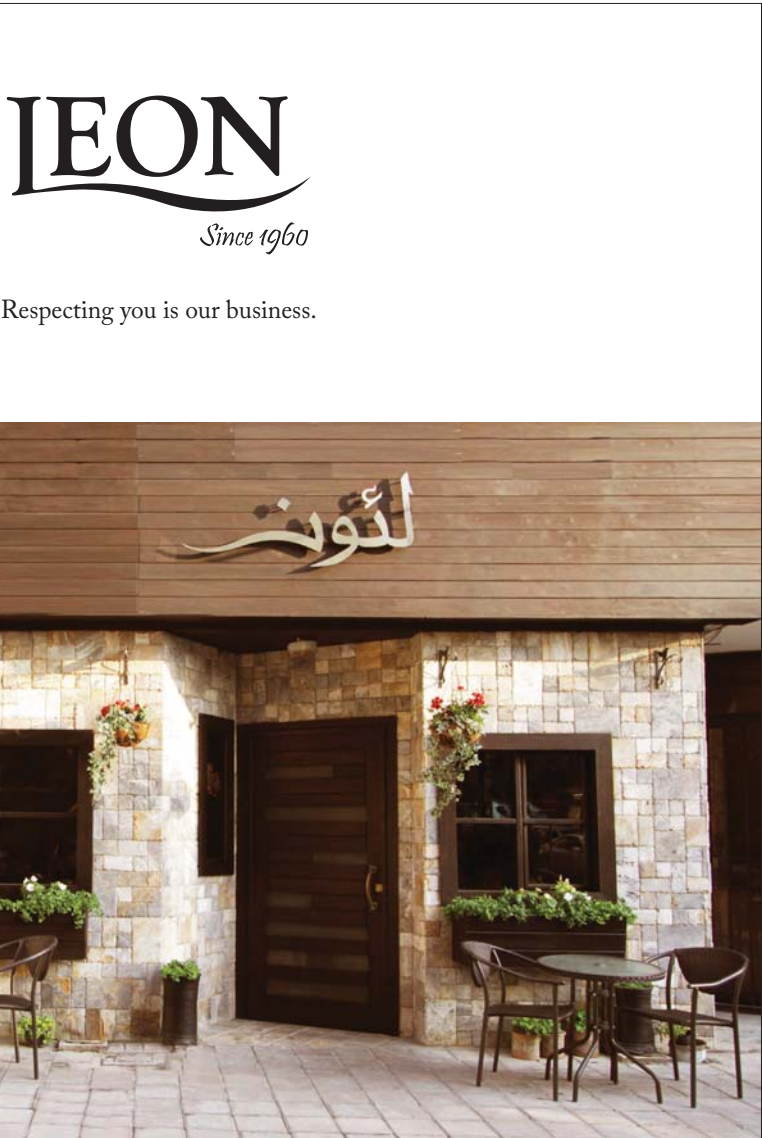
کشته‌ناشتیم

طهماسبی به‌عنوان یک‌مقام استانی بر وضعیت نامناسب زندان‌های ترکمنستان تأکید دارد و یادآوری کرد که این اتفاق قبلاً هم پیش آمده است و حتی مواردی از مرگ زندانیان ایرانی هم داشته‌ایم. خبرنگاران محلی به ما گفتند که سال۸۵ نیز اتفاقی مشابه این در حوزه آبریز مشترک ایران و ترکمنستان برای ماهیگیران ترکمن افتاده است. درهمین‌حال این مقام استانی تأکید دارد که «سال۹۳ هیچ‌تبعه ایرانی‌ای در حوضه‌آبی استان گلستان کشته نشده است.» از همین‌رو او نیز خبر مرگ یک‌ماهیگیر بر اثر شلیک گلوله را تأیید نمی‌کند. این مقام استانی با تأکید بر این نکته که اطلاعات استانداری بر مبنای گزارش‌های مرزبانی است، مسوول پیگیری ماجرا را سفارت‌خانه‌های دو کشور و وزارت خارجه دانست. این درحالی است که در پیگیری‌های خبرنگار ما، بخشی از وزارت‌خارجه، تأیید یا تکذیب خبر را منوط به تکمیل اطلاعات از سوی منابع مطلع خود کردند و بخش دیگری از این مجموعه نیز اصرار داشتند این خبر مشابه خبری تکراری در چند

ماه گذشته است و صحت ندارد.

دیدارهای دیپلماتیک با اهداف اقتصادی

حسن روحانی و قربان قلی‌وردی محمداف، روسای جمهوری ایران و ترکمنستان یک‌بار در حاشیه اجلاس سازمان همکاری‌های شانگهای در شهریورماه در دوشنبه پایتخت تاجیکستان و بار دیگر در سفر روحانی به عشق‌آباد در آذرماه با یکدیگر دیدار کردند اما در هر دو دیدار توسعه روابط و راه‌اندازی خط‌راه‌ن و گسترش فعالیت اقتصادی بیش از دیگر موضوعات حایزاهمیت بود. سفیر جمهوری‌اسلامی‌ایران در عشق‌آباد، آیان‌ماه گفته که تعداد زندانیان ایرانی در زندان‌های ترکمنستان ۲۸۰نفر است. سفر ظریف به مقصد عشق‌آباد نیز، که اواخر دی ۹۲، انجام گرفت، نتوانست راهگشا باشد. این سفر برای شرکت در سیزدهمین نشست کمیسیون مشترک همکاری اقتصادی ایران و ترکمنستان بود که مذاکرات اقتصادی در آنجا هم اولویت داشت. البته، آیان‌ماه سفیر ایران در ترکمنستان از امضای پروتکل تبادل زندانیان در آینده نزدیک خبر داد. او اطلاع داده بود که حتی در سفر تابستان گذشته معاون امور کنسولی وزیر خارجه ایران به ترکمنستان، مفاد پروتکل تبادل زندانیان موردبررسی قرار گرفته اما هنوز این اتفاق رخ نده است.

تجربه لحظات گرم و صمیمی

در شعبه نیاوران

نیاوران: خیابان دکتر باهنر (نیاوران)

قبل از دوراهی دزاشنب

تلفن : ۰۲۲۷۲۴۰۰-۰۲۲۷۲۴۰۰

www.leon1960.com

دیپلماسی

ادامه از صفحه ۹

گونئیست‌ها و طرفداران اردوغان دوروی یک‌سکه‌اند

✎ آیا فکر می‌کنید حزب عدالت و توسعه موفق شده تا الکویی موفق از تلفیق دموکراسی، سکولاریسم و اسلام را در ترکیه ارازه کند؟

بسیاری از ناظران سیاسی در غرب و خاورمیانه تا همین اواخر فکر می‌کردند حزب عدالت و توسعه آلمان تلفیق دموکراسی، سکولاریسم و مذهب را داشت. من با نظر آنان مخالفم چراکه رهبری حزب عدالت و توسعه درکی ناقص از دموکراسی دارد. آنان گمان می‌کنند دموکراسی تنها برنده‌شدن یک‌حزب در انتخابات است و فکر می‌کنند حزب پیروز پس از انتخابات می‌تواند هرکاری را که دوست داشت، انجام دهد. دموکراسی مدرن بر پایه تشکیل نهادهای نظارتی و ایجادکننده توازن میان قوا تشکیل شده است و بر اصولی چون حاکمیت قانون، استقلال دستگاه قضایی، تضمین آزادی مطبوعات و آزادی اجتماعات تأکید دارد.

✎ ارزیابی شما درباره سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه در قبال خاورمیانه چیست؟ آیا فکر می‌کنید ما شاهد تغییر واقعی در رویکرد حزب عدالت و توسعه در قبال کشورهای خاورمیانه و به‌طور خاص قطر و مصر خواهیم بود؟

«احمد داووداوغلو» نخست‌وزیر کنونی ترکیه دانش‌آموخته رشته روابط بین‌الملل و وزیر خارجه پیشن ترکیه است. او از خود تصویر نظریه‌پردازی در عرصه سیاست خارجی ترسیم کرده است؛ در نتیجه، انتظار می‌رفت نظر هوشمندانه‌ای در این عرصه اتخاذ کند. از منظر آنان خاورمیانه باید توسط رژیم‌های اخوانی اما انتخاب‌شده از طریق دموکراتیک اداره شود. پایان‌دادن به نظام‌های دیکتاتوری در خاورمیانه ایده‌ای شرافتمندانه است و من نیز از آن حمایت می‌کنم، اما رهبری حزب عدالت و توسعه هرگز در این‌باره جدیت لازم را ندارد. در خاورمیانه پادشاهان و رهبران خودکام‌های وجود دارند که از حزب عدالت و توسعه متنفردند. در هر حال، روش‌های کنونی این حزب ناکارآمدی خود را نشان داده است. نظر شخصی من این است که ترکیه باید به‌دنبال کسب‌کرسی در پای مذاکرات دیپلماتیک باشد. ترکیه اکنون بازنگری است که هیچ‌یک از دیگر بازیگران دولتی و غیردولتی از جمله گروه حماس، رژیم اسراییل و دولت‌های روسیه و آمریکا به آن به‌عنوان یک‌شریک اعتماد ندارند. در عوض، ترکیه باید ایفاگر نقشی باشد که با تمام بازیگران در تعامل باشد.